

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

זכרון עולם

האשה
החשובה ודופת
צדקה וחסד
מרת
ורדה שניצר
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
ת.נ.צ.ב.ה.

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק
כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל
בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"
חיים סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5773333

ינו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 549

מסכת בבא בתרא ק' - ק"ו

בס"ד, י"ב כסלו תש"ע

השבוע בגליון

- ◆ גביע הכסף שהוגרל מספר פעמים ביום הפורים לפני כ 330 שנה
- ◆ שני פתקי "מזל טוב"
- ◆ התנאים ההכרחיים לתקינתו של גורל

- ◆ גובה האדם כמדד לשיעור המחיצה
- ◆ גבהם הממוצע של יהודי רוסיה ופולין
- ◆ השימוש במצבה - מותר או אסור ומדוע?
- ◆ העלתם ארצה של עצמות האדמורי"ם לבית קרלין

דף ק/ב וכוכין ארכן ארבע אמות

גובה האדם כמדד לשיעור המחיצה

מבואר בסוגייתנו שחופר קברות אשר נשכר כדי לחפור קבר, חייב לחפור כוך קבורה באורך ארבע אמות. לדעת הרשב"ם (ד"ה "והכוכין") והרמב"ן, אורך זה נקבע, מאחר שגובה אדם ממוצע הוא שלש אמות, ולכך יש לצרף אמה נוספת לצורך ארון הקבורה, הרי לך ארבע אמות. אולם בעלי התוספות (ד"ה "והכוכין", ועוד) חולקים וסוברים, שארכו של אדם ממוצע הוא יותר משלש אמות, ועל כן הם מפרשים שארון הקבורה אינו זקוק לשטח של אמה אלא לפחות מכך.

פוסקים רבים דנים במחלוקת זו, הנראית תמוהה בעליל; וכי נחלקו רבותינו הראשונים מהו גבהו הממוצע של אדם?

יש המבארים כי שורש מחלוקתם בנידון המפורסם, אם ארכו של טפח הוא 9.6 ס"מ או 8 ס"מ בלבד. לדעת הרשב"ם אורך הטפח הוא 9.6 ס"מ, ומאחר שאמה אחת היא בת ששה טפחים, הרי שארכה של אמה הוא 57.6 ס"מ ושלוש אמות מסתכמות ב - 172.8 ס"מ. לפיכך פירש רשב"ם שהמת עצמו זקוק לשלש אמות והאמה הנוספת נדרשת לצורך הארון. לעומת זאת, לדעת בעלי התוספות ארכו של טפח הוא 8 ס"מ, ואם כן שלוש אמות הן 144 ס"מ בלבד. לכן נאלצו בעלי התוספות לבאר שגבהו של אדם ממוצע עולה על ג' אמות. כלומר: אין כאן יוכוח על גבהו של האדם, כי אם מחלוקת על אודות חישוב אורך המידות.

גבהם הממוצע של יהודי רוסיה ופולין: מעניין לציין כי מחישובים שערך בעל "ערוך השולחן" עולה, כי גבהו הממוצע של אדם הוא 160 ס"מ בלבד. היו שתמהו על קומה נמוכה זו, אך הרב חיים פ. בניש מציין בספרו "מידות ושיעורי תורה", כי בזמנו נערך סקר סטטיסטי בקרב 4229 יהודים תושבי רוסיה ופולין, ומסקנותיו העלו, כי שיעור קומתם הממוצעת של יהודים אלו הגיעה ל - 161.2 ס"מ.

דבר העורך

נושא כלים הודי

בכינוס שנערך לפני שנים אחדות למגידי השיעורים של "מאורות הדף היומי" יעץ הרב הגאון רבי חזקיהו מיישקובסקי שליט"א לרבנים מגידי השיעורים, את הדברים הבאים: "לעיתים קורה שמגידי שיעור חש כי אין בו את מכלול המעלות הדרושות למסירת שיעור באופן המושלם ביותר. האחד מרגיש כי דיברו מהיר יתר על המידה. האחר חושש שמא שפתו אינה עשירה דיה כדי לסבר את אזני השומעים. פלוני מסתפק, שמא ואולי השיעור נמסר על ידו בצורה יבשה, וכדומה. הרי כולנו בני אנוש.

ברם, אל לנו ליפול ברוחנו. על כל אחד לדעת, כי הקב"ה המנווט את עולמו, שתל אותו במקומו ובקהלתו, רק משום הסיבה שהוא ולא אחר, מתאים בדיוק לשומעי השיעור אליהם הוא נשלח. כמובן, שעליו לעשות מאמץ לשפר, ובאופן תמידי לבדוק את עצמו ולהשתדל לעשות את כל אשר לאל ידו, כדי למסור את שיעורו בצורה הראויה ביותר. אך חלילה! חלילה לנו מהרפות בתפקיד הנפלא שנמסר לידינו, להרבות תורה בישראל, ובסייעתא דשמיא נעשה ונצליח.

כמוכב, שדברים אלו נוגעים לכל לומדי דף היומי באשר הם, הן למגידי השיעורים והן ללומדי

עילוי נשמת

הר"ר **חיים אהרן ברלינר** ז"ל
בן ר' ישראל יצחק הי"ד
נלב"ע ט"ו בכסלו
תנצב"ה

הונצח ע"י חתנו ובתו **אבי ומאירה שנור** שיחיו

עילוי נשמת

הרה"ח ר' **מאיר ברסלוינר** ז"ל
בן הרב מנחם מנדל זצ"ל נלב"ע י"ט בכסלו תשמ"ד
וזוגתו מרת **בלומה רבקה** ע"ה
בת הר"ר מנחם ראובן ז"ל נלב"ע י"ד בכסלו תשנ"ח
תנצב"ה

הונצחו ע"י בנם ידידינו הר"ר **חיים דוד ברסלוינר** ומשפחתו שיחיו - רמת גן

עילוי נשמת

הר"ר **שמואל צבי הרמן** זצ"ל
ב"ר משה זצ"ל מח"ס א"י ובעיותיה
באורם של חז"ל נלב"ע י"ב בכסלו תשנ"א
תנצב"ה

הונצח ע"י ידידינו משפחות:
וינר - פ"ת, וידבסקי - פ"ת, רבנוורצל - ניו יורק

לעילוי נשמת

הר"ר **פנחס יוסף איצקוביץ** ז"ל
ב"ר אברהם ז"ל נלב"ע ט"ז בכסלו תשנ"ט
תנצב"ה

נר ה'
נשמת אדם

אחת ההשלכות החשובות לנושא זה היא גבהה של המחיצה המפרידה בבית הכנסת בין עזרת הנשים לעזרת הגברים. שכן, הכל מסכימים כי תכליתה למנוע עירוב בין גברים לנשים, ולא העמדת "מחיצה" הלכתית בלבד, ויש, איפוא, לדעת, באיזה גובה יש לעשות מחיצה זו. רבים מן הפוסקים במהלך הדורות, בבואם לקבוע את גבהה המדויק של המחיצה, מסתמכים על דברי סוגייתנו בה מבואר גבהה הממוצע של אדם. עם זאת, כמובן, במקומות אשר בהם האנשים גבוהים יותר או נמוכים יותר, משתנה גובה המחיצה בהתאם (עיי' שו"ת "אגרות משה" או"ח ח"א סימן ל"ט שהאריך לבאר את מקור דין המחיצה ועיי' שו"ת "מנחת יצחק" ח"ב סימן כ', שו"ת "ציץ אליעזר" ח"ז סימן ח', "משנה הלכות" חו"מ סימן י"ב בשם הרבה פוסקים, יעו"ש).

דף קא/א אי לבראי, הא קמיתדשי להו

השימוש במצבה - מותר או אסור ומדוע?

"קבר בניין", שהוא המבנה אשר נועד להגן על גופת הנפטר, אסור בהנאה מן התורה לדעת רוב הפוסקים. איסור זה הוביל למחלוקת ראשונים, אשר ממנה התפתח פולמוס בין פוסקים מאוחרים יותר, לגבי השימוש במצבה, שהיא האבן השוכבת מעל גבי הקבר. המותר הדבר, או אסור, ומדוע.

לדעת הרא"ש מותר לשבת על מצבה, משום שתפקידה אינו להגן על המת, אלא לשמש כציון לעוברי דרכים, שלא יפסעו עליו. לפיכך, אין המצבה כי אם שלט ואין כל עילה לאסור את השימוש בה (עיי' ברשב"א שהתיר מטעם אחר). אולם בעל "אור זרוע" חולק עליו וסובר, שאסור לשבת על מצבה (עיי' רמ"א יו"ד סימן שס"ד סעיף א').

בסוגייתנו אומר הרשב"ם (ד"ה "הא קמיתדשי"), שמותר לפסוע באופן ארעי על קברים אשר נחצבו במערות. ה"ט"ז (יו"ד סימן שס"ד ס"ק א') מצטט את דבריו ומבקש להוכיח, כי לדעת הרשב"ם המצבה מותרת בהנאה, שאם לא כן, היה עליו לשלול את היתר הפסיעה הארעית על גבי הקברים. אלא שפוסקים רבים התקשו להבין את דברי ה"ט"ז, שכן, מערת קבר אינה נאסרת בהנאה כלל, משום שהיא "קרקע עולם". מה שאין כן "קבר בניין", שנבנה מאבנים ומעפר שהיו תלושים מן הקרקע. מעתה, אין להקיש מדברי הרשב"ם שהתייחס למערות קבורה אשר בהן אין כל איסור הנאה.

שני טעמים לאיסור השימוש במצבה: בעל שו"ת "יד אליהו" (סימן צ"ד) מצוטט על ידי פוסקים רבים כמי שקבע שיש לאסור את השימוש במצבה משני טעמים: **א.** מצבה אסורה בהנאה. **ב.** משום כבוד המת. שני טעמים אלו אינם חופפים כלל ועיקר. עיון קל יבהיר כי יש צורך בשניהם, משום שכל אחד מהם לבדו אינו שולל את כל אפשרויות השימוש במצבה. שהנה, כאשר אדם מבקש לדרוך על מצבה העומדת בדרכו, לא נוכל לאסור זאת עליו משום איסור ההנאה מן המצבה, שהרי מעשהו אינו נחשב כהנאה ממנה, מאחר שעדיף היה לו שמצבה זו לא תעמוד בדרכו כלל. במקרה זה אנו זקוקים לטעם השני כדי לחסום את דרכו של המבקש לפסוע על המצבה, מפני הזלזול בכבוד המת. מאידך גיסא, כאשר מאן דהוא יבקש להשתמש במצבה לצורך מצווה, אין הטעם השני עומד בדרכו, שהרי כבוד המת נדחה מפני צורך מצווה, כמבואר בגמרא (ברכות י"ט ב). במקרה זה נמנע ממונו לעשות כן משום שאיסור ההנאה מן המצבה הוא מן התורה, ואיסור זה אינו נדחה מפני צורך מצווה (עיי' "פתחי תשובה" שם ס"ק ב' וב"ערוך השולחן" שם סעיף י"א. ע"ע "גשר החיים" פ' כ"ז ס"ג ס"ק ח').

דף קא/ב המוצא מת מושכב כדרכו נוטלו ואת תפוסתו

העלאתם ארצה של עצמות האדמו"רים לבית קרלין

סוגייתנו העוסקת בפנינו מתים ממקום קבורתם אומרת כי המוצא מת קבור במקום בלתי צפוי, מותר לו לפנותו משם, אך אם המקום הוא בית קברות - "שכונת קברות" בלשון סוגייתנו, אסור לפנותו ממקומו, מאחר ש"מת קונה מקומו". אם המת קבור בחו"ל מותר לפנותו לארץ ישראל, ואם יש חשש לפגיעה בקברים על ידי גויים, פגעי טבע, וכדומה, אף מצווה לפנותו ("שולחן ערוך" יו"ד סימן שס"ג).

שאלת פנינו מתים שקברם מצוי בסכנה, התעוררה פעמים רבות בעשרות השנים האחרונות, בפרט לאחר שמדינות מזרח אירופה התרוקנו מיהודים ובתי הקברות נותרו הפקר לכל. בשלהי שנת תשמ"ח התעוררה שאלה לגבי קברם של אדמו"רי קרלין, הקדוש רבי שלמה מקרלין הי"ד,

השיעורים, אשר עליהם לחוש גאווה ואושר על עצם היותם חיילים בלגיונו של מלך, המשתתפים מידי יום בלימוד תורתו. לעיתים יכול לומד הדף היומי לחוש כי תקופה מסויימת לא נקלטו בקרבו דפי הגמרא באופן שבו היה חפץ, וכי סוגיות מסויימות אינן מובנות לו די הצורך. אולם עליו לדעת, כי הוא עושה את הדבר הטוב ביותר. אין דרך אחרת. ובסופו של דבר, בע"ה גם ירוה נחת מלימודו.

זה זמן-מה שבארכיון המערכת מצוי סיפור בעל מוסר השכל, אשר נשלח אלינו על ידי אחד הקוראים. נראה כי עתה הגיעה שעתו להתפרסם. הרי הוא לפניכם ככתבו וכלשונו:

אחד ממורי בתקופת ילדותי, היה יהודי מבוגר, ניצול שואה שעבר רבות בחייו. יהודי פקח זה נהג לעודד את החלשים שבינינו ולטעת בהם מרץ ועידוד. לעולם לא אשכח את הסיפור הבא שסופר על ידו ונחרת עמוק בליבי:

לנושא כלים בהודו היו שני דללים גדולים, התלויים על שני צידי המוט אותו נשא על כתפיו. אחד הדללים היה סדוק, ובעוד שהדלי השני היה מושלם ותמיד נשא את כמות המים המלאה מהנחל עד בית האדון, הגיע הדלי השני מלא בחציו. מידי יום ביומו, במשך שנתיים תמימות, העביר נושא הדללים כמות של דלי וחצי מים בלבד לבית האדון. כמובן, שהדלי המלא היה גא בהישגיו, מושלם במטרה למענה נוצר, אך הדלי הסדוק הרגיש מבוויש ואשם בחוסר שלמותו, ואומלל בשל אי יכולתו לספק יותר מחצי הכמות שאותה נועד לספק. לאחר שנתיים ימים שנראו לדלי הסדוק ככשלון מר, הוא דיבר אל נושא הדללים: "אני בוש בעצמי, ואני רוצה להתנצל בפניך". "מדוע?" שאל נושא הדללים "במה אתה מתבייש?" "הייתי מסוגל להעביר רק מחצית מכמות המים במשך השנתיים האחרונות. עקב הסדק שבצידי אשר גרם למים לדלוף החוצה כל הדרך במעלה השביל עד לבית אדון. בגלל חסרונותי עליך לעשות את כל העבודה הזו ואינך מקבל תמורה מלאה למאמציי".

נושא הדללים הצטער בצערו של הדלי הזקן והסדוק, ובחמלתו אמר: "בעודנו עושים את דרכנו חזרה לבית האדון, אני רוצה שתשים את לבך לפרחים המקסימים הפורחים בצידי השביל". ואכן, בעודם עולים במעלה הגבעה, שם לב הדלי הזקן והסדוק לשמש המחממת את הפרחים המקסימים הפורחים בצידי השביל, והמרמה המרגין עודד אותו במעט. אולם, בסוף השביל הרגשתו היתה רעה כבעבר, שכן מחצית ממשאו שוב טפסף החוצה, ולכן הוא שב והתנצל בפני נושא הדללים.

נושא הדללים אמר לדלי: "האם שמת לב לכך שהפרחים פורחים רק בצד שלך אך לא בצידי ש של הדלי השני? זאת, משום שתמיד ידעתי על

הסדק והטפטוף שלך וניצולתי זאת. זרעתי זרעים של פרחים בצד שלך, וכל יום, בעודנו פוסעים בדרכנו חזרה מהנחל, אתה השקית אותם. במשך שנתיים יכולתי לקטוף את הפרחים הנפלאים הללו ולקטף בהם את ביתו של אדוני. אילולא היית כפי שהיית, לא היה לו היופי הזה להתברך בו".

★

לכל אחד מאיתנו יש חסרונות המיוחדים לו. כולנו כדים סדוקים, אך אלו הסדקים/החסרונות הופכים את חיינו למעניינים ולכדאיים. עלינו מוטל לקבל כל אדם כפי שהוא ולחפש את הטוב שבו, ויש שם הרבה טוב.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף קב/ב בית כור עפר אני מוכר לך

מה עניין מכירת בית כור לשבת חנוכה?

פיוט קדום לשבת חנוכה, שמקורו אינו ברור, מופיע בספרים ומנוגן בקהילות אחדות. שמו של הזמר "אכלו משמנים", ותוכנו - סעודות ומאכלים, שתיית יין ואכילת בשר בשבת חנוכה. הפזמון החוזר בסוף כל בית הוא:

האי האי, בית כור, תַּמְכֹּר, תַּחְכֹּר, תַּשְׁכֹּר בֵּית כּוֹר לְצַרְךָ שֶׁבֶת וְנִחְנְךָ.

בשורת מהר"י מברונא (סי' קל"ז לתלמיד התרומת הדשן) כתב, שלא מפי תלמיד חכם יצא פיוט זה, שכן, הסעודות בחנוכה אינן סעודות מצוה. אחרים הפליגו עוד וכתבו כי ריקים ופוחזים חברו פזמון זה, ותוכנו מעיד עליו ("אורחות חיים" סי' תר"ע סעי' ח'). לעומת זאת היו אדמו"רים ששרו פיוט זה בשולחנותיהם בשבת חנוכה, וביניהם הגה"ק רבי פנחס מקוריץ ז"ע. היו אף שייחסוהו לאבן עזרא, על סמך האקרוסטיכון "אברהם", ויישבו את התלונות על תוכנו של השיר.

יש משערים ש"בית כור" הנזכר כאן מהווה משחק מילים: חצר לגידול עופות ולפיתומם נקרא במערב אירופה "באס-קור". היינו, תמכור בית כור, שדויתך, ותשכור בהם "באס-קור" לשבת חנוכה...

לעילוי נשמת

מרת **מאלה קייזמן** MALA KAZMAN ע"ה
ב"ר חיים זאב ז"ל נלב"ע י"ז בכסלו

תנצב"ה

הנוצחה ע"י משפחת ריישר הי"ו
The Reischer family - ארה"ב

אשר נהרג על ידי קוזק ונקבר בלודמיר, והאדמו"ר רבי אהרן מקרלין זצ"ל, בעל "בית אהרן", שנקבר במלינוב. חסידי קרלין עסקו רבות בחיפוש אחר קבריהם, וכאשר עלה בידם לזהותם, התברר כי שני בתי הקברות, בלודמיר ובמלינוב, עמדו בפני הפיכתם לאזורי בינוי ושיכון, והסכנה לחילול הקברים קרובה היתה. הגר"ש בוקשפון, מזקני חסידי קרלין, הריץ מכתב בהול בשם רבו אל פוסקי הדור, כדת מה לעשות.

הגר"ש אלישיב שליט"א הורה על אתר כי הדבר מותר ואף מצווה, נוכח שני הסיבות המוזכרות בשולחן ערוך, ששתיהן כאחת קיימות כאן. לדעתו הצטרף הגרא"י וולדנברג זצ"ל, בעל "ציץ אליעזר", ואילו הגרש"ז אויערבאך זצ"ל סרב להכריע בעניין. במכתבו הוא מעלה שני טעמים נגד פינוי הקברים, ומאידיך גיסא הוא מוסיף סברא נגדית לכל טעם: **א.** בפינוי שני צדיקים וקדושים אלו בלבד, יש חשש של זלזול בכבוד צדיקים וגאונים אחרים הטמונים שם, ואשר גם קבריהם עומדים בסכנת הריסה. מאידיך גיסא, יתכן שחסידי קרלין נחשבים כצאצאי אדמו"ריהם, ועל כן מוטלת עליהם במיוחד חובת פינויים, ושמה אין לראות בזאת זלזול בקברי אחרים. **ב.** על ידי פינוי הקברים יבואו הגויים להרוס בתי קברות נוספים, או לחילופין, לדרוש ממון רב עבור שמירת בתי העלמין. מאידיך גיסא, חיזוק גדול צפוי לחסידות ולחסידיים שיזכו להיות סמוכים לאהלי רבותיהם, להתפלל על ציונם ולשאוב יראת שמים. "לכן, בעניי אינני יודע להכריע בזה" (מכתב הגרש"ז נדפס ב"מנחת שלמה" סוף ח"ב).

סופו של דבר נענו הרשויות המקומיות בלודמיר ובמלינוב להקים ציונים חדשים ושמורים על קברי הצדיקים הנ"ל, ושוב לא היה צורך בהעלאת עצמותיהם הקדושות ארצה.

דף קו/ב כיון שעלה הגורל לאחד

גביע הכסף שהוגרל מספר פעמים ביום הפורים לפני כ 330 שנה

בסוגייתנו מבואר, כי יש תוקף לחלוקת ירושה על ידי הפלת גורל, אשר על פיו נקבעת נחלתו של כל אחד מן האחים. רב אשי מבאר, כי תקפו ההלכתה של הגורל נובע מחמת רצון כל השותפים לו לקבוע על פיו את עסקי הממון ביניהם, ו"גמירות דעת" זו מעניקה לו את סמכותו. בשורות הבאות נעסוק בגורל מעניין שנערך בבית הסמוך לביתו של בעל ה"חוות יאיר".

בעיצומו של יום הפורים, לפני כשלוש מאות ושלושים שנה, הסבו תריסר יהודים שמחים ועולזים בסעודת פורים משותפת. כטוב לבם ביין, ערכו הגרלה ביניהם על גביע כסף גדול ומהודר. כל משתתף בהגרלה השליש דמי השתתפות כנדרש, כל שם משמות שנים עשר המשתתפים נרשם על פתק נפרד, והפתקים כולם הונחו בקופסה אחת. בקופסה נוספת הושמו שנים עשר פתקים אחרים, אשר על אחד מהם בלבד נכתב "מזל טוב". בהוראת המשתתפים, ניגש ילד קטן והוציא פתק אחד מקופסת השמות, ופתק נוסף מקופסת ה"מזל טוב" - הפתק חלק. לא זכה. שוב הוציא פתק מכל קופסה, ועתה "מזל טוב". בעל השם השני זכה בגביע הנכסף.

שני פתקי "מזל טוב": המסובים התפלאו על העובדה שהפתק הזוכה עלה כה מהר בגורל והחליטו לבדוק את שאר הפתקים. לתדהמתם התברר להם, כי חלה טעות ועל שני פתקים נרשמו המילים "מזל טוב"... כעת פרץ ויכוח בין המסובים. הזוכה טען, כי מזלו גרם לו לזכות, ואף לו היה רק פתק "מזל טוב" אחד בלבד, גם אז היה הוא הזוכה. אולם יתר המשתתפים בהגרלה טענו, כי היא לא היתה תקינה ויש לבטלה. הצדדים פנו אל הגאון רבי יאיר חיים בכרך זצ"ל בעל "חוות יאיר", שישב בבית סמוך, והוא הורה להם לערוך הגרלה חוזרת.

11 פתקים במקום 12: בהגרלה החוזרת, זכה אדם אחר, אבל שוב בלבול: אחד המשתתפים פתח את יתר הפתקים, והנה - שוד ושבר. התברר, כי בקופסת השמות הונחו אחד עשר פתקים בלבד... שוב עמדו בני החבורה ובקשו לבטל את תוצאות ההגרלה, אך הזוכה בגביע התנגד לכך בטענה הבאה: החסרת פתק אחד הרי הגדילה את סיכויי הזכייה של אחד עשר הפתקים הנותרים. נמצא שאין לי דין ודברים אלא עם זה ששמו נפקד מההגרלה. הנה אנוכי מתפשר עמו, ואתן לו שלישי משווי זכייתו!...

חזרו המשתתפים ופנו שוב אל הגאון בעל ה"חוות יאיר", שהרהר בדבר ופסק, אף אם הצעת הפשרה תתקבל, זכאים שאר המשתתפים לדרוש את ביטול ההגרלה!

את המקור להכרעתו (שו"ת סימן ס"א) הוא מוצא בסוגייתנו, בה מסופר על שני אחים שחלקו שלושה שדות בגורל, כאשר כל אחד מהם נטל שדה אחד ואת השדה השלישי הם חילקו ביניהם לשני חלקים שווים. לאחר חלוקת השדות התברר כי קיים אח נוסף, שלא היה ידוע עליו עד כה.

נסא דברכתא

מעומקא דליבא
נשגור בזאת ברכת מזל טוב
לרגל השמחה השרויה במעונם של
הרבנים מגידי השיעורים מבית מדרשנו

הרה"ג אליהו אליעזר ארנטרוי שליט"א
ביהכ"נ סיני - רמת גן, חברת קרדן - תל אביב,
משרדי פרנסות ורטהיימר-בורסת היהלומים
לרגל הולדת הבת

הרה"ג בנימין ברסי שליט"א
ביהכ"נ עטרת מלכות - ירושלים
לרגל הכנס בנו בעול תורה ומצוות

הרה"ג אליהו פלס שליט"א
ביהכ"נ לב רמות - ירושלים
לרגל הכנס בנו בעול תורה ומצוות

בברכת התורה ולומדיה
מאורות הדף היומי

לפיכך נערכה הגרלה חדשה ובה האח החדש זכה בשדה השלישי אותו חילקו שני האחים ביניהם לפני כן. האם כל אחד משני האחים הראשונים זכאי להמשיך ולהחזיק בשדה שהוא זכה בו על פי הגורל הקודם, או שמא יש לערוך הגרלה חדשה? לדעת בעלי התוספות (ד"ה "ושמואל אמר"), בזאת חלוקים רב ושמואל בסוגייתנו, והלכה כרב, שהגרלה הראשונה בטלה לגמרי! צא ולמד מכאן, כי גורל שאינו הוגן, אינו כלום.

התנאים ההכרחיים לתקינותו של גורל: ההסבר לכך, נוקט בעל "חוות יאיר", הוא משום שגורל חייב להיות מסור בידי שמים בלבד בלא שום תחבולות אנוש, קלקול או שגגה. רק כאשר הגורל נערך כהוגן, פועלת בו ההשגחה העליונה.

אפילו, מסיים בעל "חוות יאיר", אם בטעות היו מניחים שלשה עשר פתקים בקופסת השמות, עקב רישום כפול של אחד השמות, ואותו בעל שם כפול לא היה זוכה בהגרלה למרות סיכויי זכייתו הגבוהים משל חבריו, גם אז רשאים יתר בני החבורה לדרוש את ביטול ההגרלה, שכן, גורל שאינו נערך כהוגן, אינו גורל כלל.

חידוש זה של בעל "חוות יאיר" שגם אדם בעל פתק כפול רשאי לבטל את תוצאות ההגרלה, זכה להסבר מפליא בפשטותו מהמהרי"ל דיסקין זצ"ל בחידושויו על התורה (פרשת מקץ), שם מובאים בשמו הדברים הבאים: האדם אשר שני פתקים הנושאים את שמו הונחו בקופת ההגרלות, יכול לטעון כי שילם עבור ההשתתפות בהגרלה על דעת שיוכל לזכות בה. אולם מאחר שאף אם שמו היה עולה בגורל הוא לא היה זוכה בו, כי יתר המשתתפים בהגרלה היו זכאים לדרוש את ביטולה מפני שסיכוייו של הלה היו גדולים מסיכוייהם, אם כן, הרי הוא כמי שלא השתתף בהגרלה...

למעלה מכך, הוסיף המהרי"ל דיסקין בגאונותו, אותו אדם אף יכול לטעון כך: יתכן כי מן השמים היו מזכים אותי בגורל זה. אלא מאי, גלוי וידוע במרומים, כי אפילו אם אעלה בגורל - לא תזכוני, מפני פתקאותי הכפולות, ומפני סיבה זו לא עליתי בגורל, ולכן הוא רשאי לדרוש את ביטולו המוחלט.

גיליונות פרשת השבוע להורדה: www.ladaat.net/gilionot.php
בחסות הקו החדש: 0747-300100 קו החדשות במחיר שיחה רגילה

צעדים ראשונים בעולם של לימוד מאורות הדף היומי גם לילדי ישראל

קטעים נבחרים מתוך הדף היומי, ומעשיות חז"ל ותולדותיהם, ערוכים וכתובים בצורה מאירה לילדים.

חלק ב'!

חוויה חינוכית מרתקת, שהיא **מתנת חנוכה מושלמת!**

מאורות
הדף היומי

להשיג בחנויות הספרים

להזמנות: 1700-500-151

חדש!
חלק ב'

חוויה חינוכית מרתקת, שהיא **מתנת חנוכה מושלמת!**

